

INGEBLIKT

MOER

'Schrijven in stappen', dat is het thema waaraan *Moer 2003/1* gewijd is. In de eerste twee bijdragen wordt gerapporteerd over het schrijfonderwijs binnen het project 'Actief en zelfstandig leren' (Universiteit Nijmegen). Anne-Marie van de Wiel (leraar) & Piet-Hein van de Ven (vakdidacticus) stellen een lessenreeks voor waarin leerlingen samen teksten ontwerpen en bespreken. Uit interviews met zes leerlingen uit de hogere jaren van het algemeen vormend onderwijs (vwo) leerde de vakdidacticus hoe ze tegen schrijven aankijken: "Oh jee". Hans

Wegman volgt een student uit het eerste jaar van de lerarenopleiding die een artikel schrijft in drie rondes over 'een actueel onderwerp uit de zorg voor het milieu'. Schrijfonderwijs met ICT op basisschool De Regenboog, daarover doen Mieke Smits & Marieke Willemen verslag aan de hand van vele voorbeelden. Ad van der Logt sluit dit themanummer af met een bijdrage over *webquests* bij het vak Nederlands (zie ook *Spiekerskornet* in dit nummer van *VONK*). Als toetje een *Recensie*, *Aankondigingen* en *Leesvoer*.

LEVENDE TALEN

Levende Talen Magazine 90/3 (maart 2003) brengt verslag uit van een project met <www.talenquest.nl>, een site met *webquests* voor de moderne vreemde talen (waaronder ook Nederlands als vreemde taal). De leraar Nederlands en NT2 kan ook informatie sprokkelen in de rubrieken *Jeugdliteratuur*, *Literatuur in de tweede fase* en *Recensies en signalementen*.

Levende Talen Tijdschrift 4/1 (maart 2003) opent met een bijdrage van Tiddo Ekens

over het vak Nederlands in het praktijkonderwijs (voorheen speciaal voortgezet onderwijs voor moeilijk lerende kinderen genaamd). Jentine Land & Ted Sanders brengen verslag uit van een onderzoek naar schoolboekteksten voor het vmbo (beroepsonderwijs): hoe begrijpelijk en aantrekkelijk zijn ze? Over het leesdossier in een elektronische leeromgeving (*Blackboard*; zie ook de bijdrage van Ann Vercouter in deze *VONK*) handelt het artikel van Ad van der Logt.

SCHOOL- EN KLASPRAKTIJK

School- en klaspraktijk is een pedagogisch-didactisch tijdschrift voor het lager onderwijs, uitgegeven bij Garant. Onder redactie van Gerda Broekmans (VBB-Voorraagsbeleid Brussel) is een themanummer verschenen over de opvang van anderstalige nieuwkomers, onder de titel *Nieuw en anderstalig*. De volgende onderwerpen worden aangesneden: de visie van de leerkracht over de opvang van anderstalige nieuwkomers; het leven in een school met

veel anderstalige nieuwkomers; motiverend en doelgericht werken aan Nederlandse taalvaardigheid; luisterspel en geurenlotto als bindmiddel tussen reguliere klas en onthaalklas; WO, de ideale les om anderstalige nieuwkomers te betrekken; nieuwkomers onder de toetsen; ingrediënten voor intercultureel onderwijs; omgaan met ouders van nieuwkomers en taallessen voor anderstalige ouders. Het nummer telt 48 p. en kost 8,50 euro.

TASAN

Voor heel wat anderstalige nieuwkomers is de overgang van de onthaalklas naar het regulier onderwijs geen sinecure. Daarom heeft het Steunpunt NT2 (K.U.Leuven) een toets ontwikkeld die leerkrachten moet helpen bij de evaluatie en doorstroming van ex-onthaalklassers naar het reguliere onderwijs. De TASAN (*Taalvaardigheidstoets Aanvang Secundair onderwijs Anderstalige Nieuwkomers*) is bedoeld voor anderstalige nieuwkomers tussen 12 en 16 jaar die na minimum 7 maanden onthaalonderwijs doorstromen naar de eerste graad secundair onderwijs. De toets meet luister-, lees- en schrijfvaardigheid. De nadruk ligt vooral op de taalvaardigheid die de leerlingen nodig hebben om te functioneren op school. Bij het ontwikkelen van de toets is rekening gehouden met de doelstellingen van het onthaaljaar en de eindtermen van het basisonderwijs. De toets bestaat uit verschillende typetaken die variëren qua moeilijkheid. Op die manier krijgt men een genuanceerd taalbeeld van elke individuele leerling. Er zijn twee parallelle versies beschikbaar.

De toets wordt afgenomen aan het einde van het onthaaljaar, maar is niet onderwijsoriënterend: hij geeft niet aan of een leerling naar een A- of B-richting of naar het buso moet. De TASAN is geen genormeerde toets, aangezien de doelgroep erg heterogeen en veranderlijk is. De resultaten kunnen wel worden vergeleken met referentiepunten op basis van de proefafnames. Om de berekening van de resultaten te vergemakkelijken, hoort bij het pakket een handig cd-rom op basis waarvan een overzichtelijk rapport per leerling kan worden gemaakt. De TASAN is niet enkel een toetsinstrument voor de onthaalleerkracht, maar ook een werkinstrument voor de reguliere leerkrachten van de verschillende vakken die de anderstalige nieuwkomers verder zullen opvangen in de vervolgschool. Voor hen zijn concrete tips voor ondersteuning opgenomen. Prijs: 48,72 euro per exemplaar.

Meer info op <www.nt2.be>. Bestelformulieren kunnen worden opgevraagd op tel. (016)32 53 99.

TSJIP/LETTEREN

De canon staat centraal in *Tsjip/Letteren* 13/1 (april 2003). Vanuit wetenschappelijke hoek wordt het begrip benaderd door Dick Schram ('Canonisering als literair handelen en onderzoeksobject') en André Mottart ('Over het belang van de canon' in het literatuuronderwijs). 'Over het leven na de dood' handelt de bijdrage van Joop Dirksen: waarom is de ene auteur na zijn dood springlevend en de andere morsdood? Als lerarenopleider, auteur van schoolboeken, recensent en redacteur van een literair tijdschrift komt Coen Peppelenbos tot de conclusie: 'De canon is voor luie docenten'. Cor Geljon gaat in zijn bijdrage over 'Dalende meesters en stimulerende moeders' op zoek naar de invloed van school en thuis op het lezen op de lange termijn. Mireille Oostindië voerde een gesprek met twee deskundigen over de canon in de jeugdliteratuur: 'Literatuur van kinderen tot bejaarden'. Ruud Kraaijeveld houdt een pleidooi voor het gebruik van 'De adolescentenroman in de Tweede Fase' (de hogere jaren van het algemeen vormend secundair onderwijs). Martijn Nicolaas heeft het over de invloed van de uittrekselsites* op het leesgedrag van leerlingen: 'De scholierencanon op internet'. Over de canoniserende invloed van boekenpakketten voor scholieren gaat de bijdrage van Anne-

Mariken Raukema: 'Een leven lang Lijsters?'. Los van het thema bevat dit nummer nog twee bijdragen. Over 'Omgaan met moeilijke leerlingen' had Michel van der Maas een gesprek met lerarenopleider Maarten van der Burg. En over het gebruik van webquests in de literatuurles schrijft Ad van der Logt in 'Een zoektocht naar jeugdliteratuur op het internet' (zie ook *Spiekerskornet* in dit nummer van *VONK*). In de rubriek *Aangenaam kennis te maken* worden de leesbevorderingsprojecten van *Bulkboek*** voorgesteld. *Column*, *Leeswijzer* en *Agenda* zijn de overige vaste rubrieken.

* Algemene scholierensites: <www.scholieren.com> en <www.leerlingen.com>.

Specifieke sites gericht op uittreksels, samenvattingen en boekverslagen: <www.samenvattingen.nl>, <www.collegenet.nl> en <www.leesdossier.com>. Deze laatste site is een initiatief van een leraar en bevat ook leesautobiografieën, opdrachten, leestips en uitleg over bronvermeldingen.

** *Bulkboek* communiceert met het onderwijsveld via <www.bulkboek.net>, <www.boeklog.nl>, <www.inktaap.nl>, <www.schrijversnet.nl> en <www.jongejury.nl>.

LEESGOED

In nummer 30/2 van *Leesgoed* (2003) lezen we een interview met regisseur André van Duren en auteur Peter van Gestel van *Mariken*. Het boek won zowel een Zilveren Griffel als een Gouden Uil; de film won de

publieksprijs van het Gouden Kalf en de publieksprijs van Cinékid. Piet Mooren schrijft over *Een rondje rekenliedjes* van uitgeverij Zwijsen, of poëtisch rekenen voor kinderen. En wie wil weten of *Heer Halewijn*

eerste liefde of sprookjesprins was, moet het stuk van Nadira Rambocus lezen. Middelnederlandse literatuur voor de moderne jeugd: Agave Kruijssen bewerkte Heer Halewijn voor kinderen vanaf tien jaar (Fontein). Verder vinden we in dit nummer een portret van de Bavinckschool in Den Haag waar liefst vier projecten lopen om de

ontwikkeling van kinderen met leerachterstanden te stimuleren. De rubriek *Boekidee* met ideetjes rond werken met kinderboeken, is dit keer wat mager. Het is een themavrije aflevering waarin lessuggesties gedaan worden bij vier titels.

(VG)

LEESIDEE JEUGDLITERATUUR

Leesidee Jeugdliteratuur biedt heel wat korte en langere recensies over jeugdliteratuur, geordend volgens leeftijd. Elk nummer opent tegenwoordig met een stuk van Klaas Verplancke over prentenboeken. In nummer 9/2 (maart 2003) is daarnaast ook plaats voor een bijdrage van Jet Marchau over *Fahrenheit 451*, een leesbevorderingsproject voor 15-plussers (zie <www.stichtinglezen.be/project/fahrenheit/>).

Els van Steenberghe interviewde kinder- en jeugdboekenschrijfster Imme Dros.

In nummer 9/3 (april 2003) vinden we een interview van Marita Vermeulen met graficus Goele Dewanckel. Wie wil weten waar de boekenwelpen en -pluimen terechtgekomen zijn, vindt in dit derde nummer een overzicht.

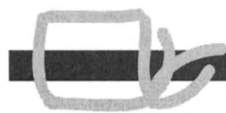
(VG)

KLAPPER

Ria Swinnen opent *Klapper* 10/4 (2002) met een bijdrage over het ontstaan van de *Leeslijst* van de Openbare Bibliotheek Gent: dé hulp bij het uitkiezen van een recente Nederlandstalige roman (zie <www.oost-vlaanderen.be/cultuur/bib/index.cfm> en

klik op 'publicaties'). Verder een portret van de bibliotheek van Brakel en veel info over de afgelopen jeugdboekenweek. Natuurlijk is er ook *Pluizer*, de uitneembare katern met kinder- en jeugdboekrecensies.

OPENBAAR

Openbaar 33/1 (2003) is een themanummer rond lezen op school en (de mogelijkheden van) literatuuronderwijs anno 2003. Er worden enkele gedreven leerkrachten aan het woord gelaten: van kleuterjuf tot leraar in het buitengewoon secundair onderwijs. Dacht u dat kleuters alleen maar naar de prenten kijken? Lees dan de bijdrage van juf Sarah Van Campen. Jeugdacteur Wally de Doncker was leraar leesbevordering in de lagere school, zijn grote inspirator was Aidan Chambers. Waartoe boeken in het secundair kunnen leiden, vertellen u Jan

Van der Vliet, Rob Baetens en Rik Van Braband. Verder nog de neerslag van een kleine enquête over leesgedrag bij universiteitsstudenten die Jan Coghe voor KCLB afnam. En tot slot een verslag van de eerste editie van *De Boekenkaravaan*, een Antwerps leesbevorderingsproject (zie <http://home.tiscali.be/be054809/>). Een rijk gevuld boekig nummer dus. Het telt 80 pagina's en kost 6,20 euro (verzending inbegrepen). (VG)

HOE ONDERHUIDS DE LENTE WACHT

Met de nieuwe poëziebrochure *Hoe onderhuids de lente wacht. Poëzie leren kennen waarden en schrijven in het secundair onderwijs* komen KCLB en Jeugd & Poëzie tegemoet aan de blijvende vraag naar concreet materiaal voor poëzieonderwijs én aan de vakoverschrijdende eindterm natuureducatie. De brochure is driedelig opgevat. Het eerste deel omvat verschillende werkvormen voor poëzie-initiatie: hoe maak je jongeren gevoelig voor poëzie? Hoe zet je hen op weg om zelfstandig poëzie te lezen en te schrijven? In het tweede deel worden themagewijs tientallen jongerengedichten gepresenteerd met bijhorende vragen en

opdrachten. Het derde deel behandelt enkele (vakoverschrijdende) projecten rond poëzie en natuur, en gaat ook dieper in op de eindterm 'natuureducatie'. De brochure wordt afgesloten met een register waarin alle natuurgedichten die Jeugd & Poëzie ter beschikking heeft, zijn samengebracht. Prijs: 7,50 euro + 2,50 euro administratie- en verzendingskosten.

KCLB, Louys Frarynlaan 75/3
2050 Antwerpen, tel./fax (03)272 21 46
E-MAIL kclb.projecten@pi.be
WEBSITE <http://gallery.uunet.be/k.c.l.b>

UIT DE BOEKEN

Gerrit Janssens redigeerde voor NCJ/Villa Kakelbont *Uit de boeken, een jaar jeugdliteratuur bekeken*. In dit jaarboek wordt een overzicht gegeven van de aanzienlijke hoeveelheid titels uit 2002 die het ontdekken waard zijn. Vier specialisten speuren naar tendenzen: Vanessa Joosen, Luc Battieuw, Karin Van Camp en Marita Vermeulen. De

prijsbeesten van 2002, tien onmisbare sites over kinder- en jeugdliteratuur en een adressenlijst maken dit jaarboek compleet.

NCJ/Villa Kakelbont, Meistraat 2
2000 Antwerpen, tel. (03)202 83 67
E-MAIL info@villakakelbont.be
WEBSITE <www.villakakelbont.be>

DETTIEN DOELN IN EEN DOZIJN

Onder de titel *Dertien doelen in een dozijn* presenteert de Nederlandse Taalunie een referentiekader voor de taalcompetenties van leraren in het Nederland en Vlaanderen. Deze publicatie is in eerste instantie bedoeld als houvast voor de lerarenopleiders die aspirant-leraren, zowel voor het kleuter-, lager als het secundair onderwijs, voorbereiden op hun toekomstige baan en de talige rol die ze daarin gaan vervullen. Het referentiekader biedt lerarenopleidingen de mogelijkheid om het taalaanbod binnen de opleiding of nascholing beter te structureren en effectiever te maken. De 'dertien doelen' uit de titel zijn ingevuld als functionele doelen voor alle leraren van alle vakken. De functionaliteit schuilt erin dat de doelen gerelateerd zijn aan de verschillende domeinen waarin een leraar functioneert en de verschillende taken of rollen die hij daarin vervult. De doelen worden geconcretiseerd door middel van voorbeelden voor de drie verschillende onderwijsniveaus.

De uitvoerders van het project, Harry Paus, Rita Rymenans en Koen van Gorp hebben een uitgebreide inventarisatie gemaakt van de bestaande publicaties omtrent basiscompetenties van leraren. Deze documenten vormden het vertrekpunt voor de beschrijving van de taalcompetenties. De auteurs hebben tijdens het schrijffproces een resonansgroep met deskundigen uit alle geledingen van het onderwijsveld geconsulteerd over de opzet en de inhoud van het referentiekader.

Het referentiekader is beschikbaar op <<http://taalunieversum.org/onderwijs/publicaties/taalcompetenties/>>. Lerarenopleiders kunnen ook een gratis exemplaar aanvragen bij Liesbet Van Nijvel, Nederlandse Taalunie (lvannyvel@ntu.nl), zolang de voorraad strekt.

PEDAGOGISCHE STUDIËN

Pedagogische Studiën is een Nederlands-Vlaams wetenschappelijk tijdschrift voor onderwijskunde en opvoedkunde. Nummer 79/6 (2002) is een themanummer over 'ICT en onderwijs, op weg naar *blended learning*' onder redactie van Th. Bastiaens, R. Martens & P. Stijnen. Na een inleiding op het thema zijn er bijdragen over: de ontwikkeling van MILE-Vlaanderen, een videogebaseerde digitale leeromgeving voor het geïntegreerd en zelfstandig verwerven van expertise door studenten Onderwijskunde; de invloed van asynchrone discussiegroepen op cognitieve kennisverwerking; leren met computergebaseerde authentieke taken; samenwerkend leren of individueel leren met ICT; en de ontbrekende didactiek van e-leren.

Pedagogische Studiën 80/2 (2003) gaat over het thema 'Ontwikkeling van onderzoek op het gebied van begrijpend lezen' onder redactie van Cor Aarnoutse, Ludo Verhoeven & Lieven Verschaffel. Na een inleiding op het themanummer over interventieonderzoek op het gebied van begrijpend lezen, volgen bijdragen over: de effecten van expliciete instructie in leesstrategieën en 'peer tutoring' op tweede- en vijfdeklassers (cf. de bijdrage van Hilde Van Keer in *VONK* 31/2 (nov.-dec. 2001)); de stimulering van leesstrategieën en leesmotivatie in probleemgestuurde leeromgevingen; leesvaardigheid, strategiegebruik en leesmotivatie van één- en meertalige leerlingen in groep 5 en 6 (leerjaar 3 en 4); en de ontwikkeling van een krachtige leeromgeving voor het bevorderen van het begrijpend lezen bij leerlingen uit de bovenbouw van het basisonderwijs.

MEDIARGUS

Sinds begin dit jaar vind je in heel wat openbare bibliotheken en scholen de persdatabank *Mediargus*. *Mediargus* biedt het archief van de Vlaamse kranten, de Roularta-tijdschriften en culturele bijdragen van verschillende Nederlandse kranten. Concreet betekent dit dat je in een aantal bibliotheken gratis actuele artikels kan raadplegen vanaf de dag van publicatie (in scholen iets later). Zoeken in de databank gaat vrij gemakkelijk. Je kan zoeken in alle kranten tegelijk of in enkele, op trefwoord, auteur enz. Je kan zoeken in het archief, in de kranten van vandaag, van de afgelopen week enz. Heel handig is bovendien dat je

je zoekresultaten kan bewaren in een eigen map. Daarnaast vind je in *Mediargus* ook krantenknipsels rond bepaalde onderwerpen. Deze verzameling onderwerpen breidt zich nog uit en wordt ook altijd actueel gehouden.

Voor meer info kan je terecht op www.mediargus.be. Je vindt er een lijst van bibliotheken en scholen waar *Mediargus* gratis raadpleegbaar is. Ga wel zeker na bij de instelling of je lid moet zijn en/of vooraf moet reserveren.

(VG)

NOVA ET VETERA

Nova et vetera LXXX/4 (april 2003) is het jaarlijkse leermiddelnummer waarin de nieuwe leermiddelen voor alle vakken besproken worden. Voor Nederlands is er aandacht voor *Nieuw talent voor taal* (1 en 5aso); *Lemma 4*; *Vitaal Nederlands 1*; literai-

re reeksen (*Boektoppers*; *Jonge Lijsters* en *Griffioen*) en enkele publicaties van KCLB (*Werkmap rond het oeuvre van Willem Elsschot* en *Het vervolg, keuzelijst voor 14-plussers*).

IVO

IVO 90 (jan.-feb.-maart 2003) is een themanummer over leerlingenparticipatie. Komen aan het woord: de directie en het middenkader van een grote school, de Vlaamse Scholierenkoepel, het Steunpunt Leerlingenparticipatie (over participatief leren en

onderwijzen) en een groep vertrouwensleerlingen en leden van de leerlingenraad. Daarnaast wordt een specifieke werking in de eerste, tweede en derde graad voorgesteld.

WELWIJS

Welwijs 14/1 (maart 2003) heeft het onder meer over Click Safe, een campagne voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten voor een veiliger internetgebruik. Het is een initiatief van Child Focus en loopt in samenwerking met het departement Onderwijs. De website <www.clicksafe.be> bevat algemene informatie (meldpunten, links naar

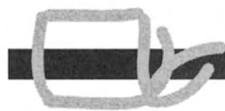
sites en een literatuurlijst met betrekking tot veilig internetgebruik) en aangepaste tips voor de verschillende doelgroepen. Zie ook: <www.ond.vlaanderen.be/ict>. Verder bevat het nummer ook een bijdrage over het welbevinden van leraren op school en een pleidooi voor aandacht voor gender in het leraarberoep.

AD REM

In *Ad Rem 17/2* (maart-april 2003) komen de volgende onderwerpen aan bod: de manier waarop Sabam communiceert; een interview met de woordvoerder bij De Post; de overdaad van e-mail; clichés in bedrijfs-

bladen; schoolcommunicatie (een brief aan de ouders) onder de loep; en tien tips voor personeelswerving. Tot slot: *Boekenwurm* en *Hekkenluiter*.

OVER TAAL

Over taal 42/1 (jan.-feb. 2003) opent met een interview met Marleen Vanhecke, politiek journalist en nieuwslezer bij VTM. Het nummer vervolgt met *MoodWatch*, een digitale fatsoensrakker bij *Eudora*; de nieuwe *Schrijfwijzer* van Jan Renkema (zie ook

<www.schrijfwijzer.nl>); de regels voor verkleinwoorden van Franse leenwoorden; Arabische woorden in het Nederlands; het wel en wee van een freelance vertaler-tolk en *Toonaangevende* publicaties. Om af te ronden: een korte quiz over taal.

ONS ERFDEEL

Ons Erfdeel XLVI/2 (april 2003) besteedt aandacht aan: het communisme in Nederland en Vlaanderen; de Van Nellefabriek in Rotterdam; de latere poëzie van Leo Vroman met enkele gedichten toe; de Bologna-verklaring; het werk van Mark Manders; het 'gestameld kyrie' van J.M.H.

Berckmans; onrust op de Nederlandse literaire boekenmarkt, het werk van Elke Boon en het realistische proza van Kees van Beijnum. De vaste rubrieken kregen een nieuwe naam, maar zijn als vanouds goed gevuld: *Kunsten*, *Boeken* en *Taal & cultuur*.

Rita Rymenans & Veerle Geudens
p/a Universiteit Antwerpen, Campus Drie Eiken
Departement Didactiek en Kritiek
Universiteitsplein 1
2610 Wilrijk
rita.rymenans@ua.ac.be
vgeudens@wanadoo.be